

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN KANSLIA
RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMANS KANSLI
OFFICE OF THE PARLIAMENTARY OMBUDSMAN OF FINLAND

Onko Suomessa turvallista vanheta? Puhemiehen keskustelutilaisuus 21.11. 2018

Vanhusten oikeuksista ja toteutumisen valvonnasta

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Perustuslain 1 luku
Valtiojärjestyksen perusteet
1 § Valtiosääntö

Suomi on täysivaltainen tasavalta.

Suomen valtiosääntö on vahvistettu tässä perustuslaissa.

**Valtiosääntö turvaa ihmisarvon
loukkaamattomuuden ja
yksilön vapauden ja oikeudet sekä
edistää oikeudenmukaisuutta
yhteiskunnassa.**

Perustuslain 7 §

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Ketään ei saa tuomita kuolemaan, kiduttaa eikä muutoinkaan **kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.**

Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Perustuslain 10 §
Yksityiselämän suoja

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

PL 19 § Oikeus sosiaaliturvaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle **riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä**. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

109 §

Justitieombudsmannens uppgifter

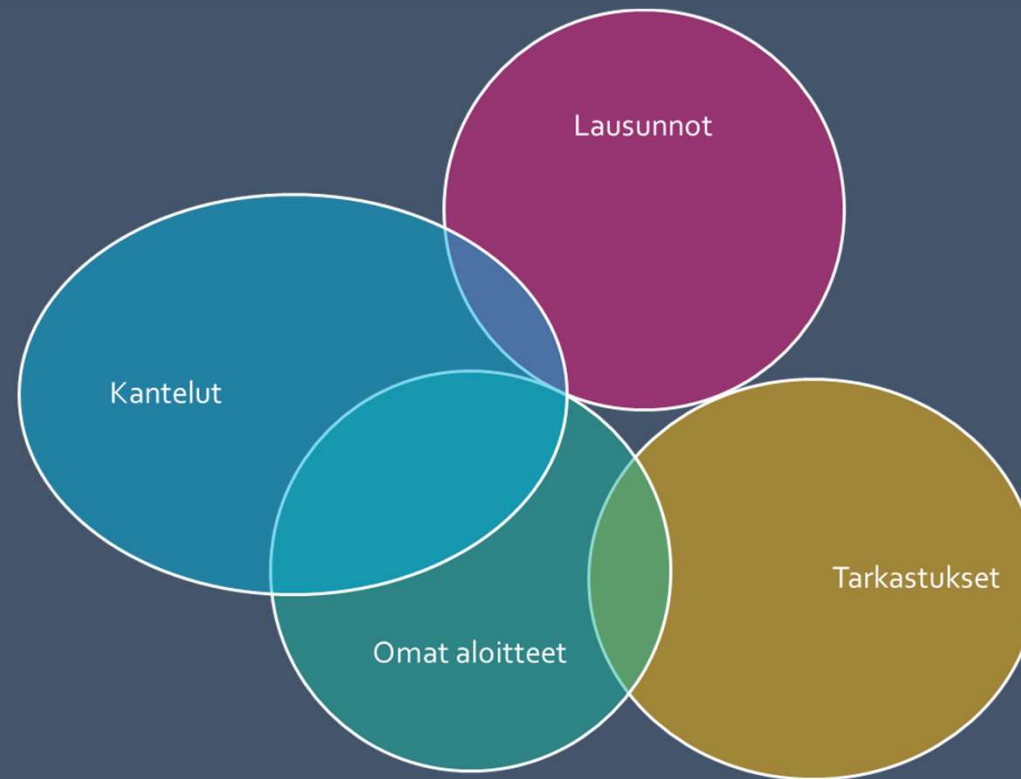
Justitieombudsmannen skall övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också **andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter.** Vid utövningen av sitt ämbete övervakar justitieombudsmannen att de **grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.**

111 §

Justitieombudsmannens rätt att få upplysningar

Justitieombudsmannen har rätt att av myndigheterna och av andra som sköter offentliga uppdrag få de upplysningar som hen behöver för sin laglighetskontroll.

Oikeusasiamiehen toiminta

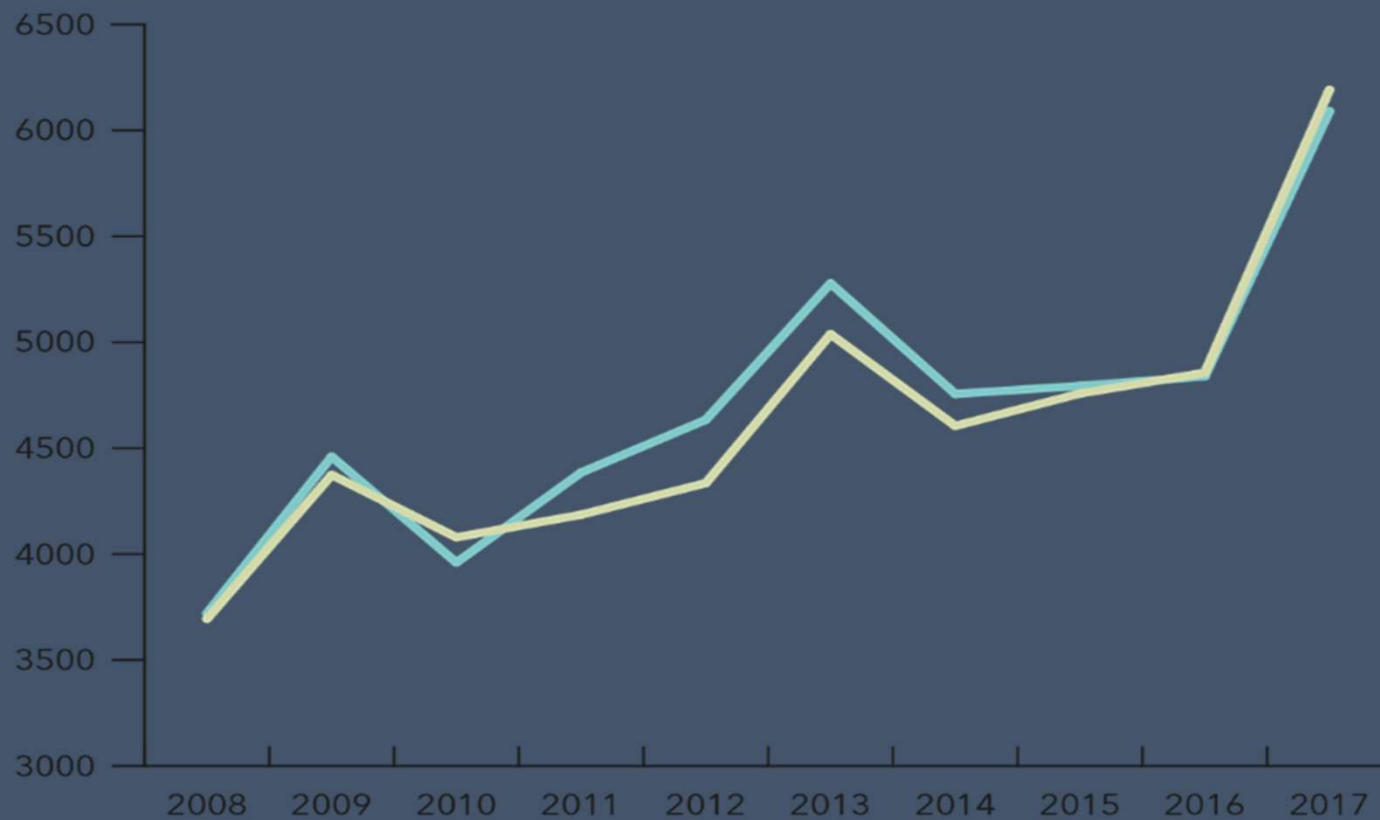

Justitieombudsmannen fäster särskilt avseende vid

- Opcat inspectioner, nationellt besöksorgan enligt FN:s tortyrkonvention 2013
- tillsynen av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) 2016
- Främjandet av mänskliga rättigheter: Människorättsinstitutet i anslutning till JO-kansliet - informering, utbildning, insamling och förmedling av information

Kantelut

- 2017 6 192
- 2016 4 856
- 2015 4 759
- 2014 4 606
- 2013 4 975

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonta kohdistuu erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien toteutumiseen. Vanhusten oikeuksien toteutumista seurataan kaikessa toiminnassa, esimerkiksi poliisi, ulosotto, vankilat, verotus, edunvalvonta.

Laillisuusvalvonnassa pyritään erityisesti turvaamaan, että jokainen ikääntyvä henkilö saa perustuslaissa turvatut välttämättömän hoivan ja huolenpidon sekä riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

- Vuonna 2017 ratkaistiin 30 kantelua, jotka koskivat omaishoitoa, kotihoitoa, palveluasumista ja asiakasmaksuja.
- Vuonna 2017 tehtiin yhdeksän ennalta ilmoittamatonta tarkastusta ympärivuorokautista hoivaa tarjoaviin asumispalveluyksiköihin ja laitoksiin. Painopiste oli kohteissa, joissa asui muistisairaita vanhuksia. Tarkastuksilla pyritään kattamaan eri suuruisia kuntia ja eri tavoin organisoituja palveluja.

Vanhukset tai heidän omaisensa kantelevat vähän. Sen vuoksi valvonnan on oltava oma-aloitteista: Laillisuusvalvonnan omien aloitteiden ja tarkastusten määrää lisättävä.

Vanhusten yksiköihin tehtävät tarkastukset

kiinnitetään aina huomiota rajoitustoimenpiteiden käyttöön sekä niiden keston, kirjaamiseen ja päätöksentekoon.

sitominen, lukitseminen, sängynlaidat, hygieniahaalari

keskeistä, onko vanhusten sama hoiva ja hoito myös saattohoito ihmisarvoa kunnioittavaa.

hammashoito, ulkoilu, kuntoutus, virkistystoiminta

lisäksi selvitetään, miten asukkaiden itsemääräämisoikeus ja yksityisyys toteutuvat.

Oikeusasiamies ylin laillisuusvalvoja

Laaja toimivalta

Monipuoliset keinot

ohjaus, moitteet, huomautus, syyte

sovintoesitys, hyvitys,

esitys lainsäädäntö muuttamiseksi, ohjeistus, koulutus

Monialaisuus

Monimuotoisuus

Vaikuttavuus

Mitä enemmän toimijoita sitä enemmän valvontaa

Välitön valvonta

Välillinen valvonta

kotihoito

yksityiset, jotka tarjoavat palveluja yksityisasiakkaille

Valvonnan valvonta

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN KANSLIA
RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMANS KANSLI
OFFICE OF THE PARLIAMENTARY OMBUDSMAN OF FINLAND

KIITOS